

Št. 11. A V G U S T 1947 Letnik II.

V BOŽJI DELAVNICI

Danes poznamo že najmodernejše delavnice vseh vrst. V njih brnijo mogočni stroji svojo enakomerno pesem ter pomagajo človeku opravljati različna dela, od enostavnih do najbolj natančno izdelanih stvari. Dalje imamo različne kemične laboratorije, kjer se v siju raznobarvne svetlobe bleščajo orodje in čudoviti instrumenti, izdelani po zamisli učenjakov najnovejše dobe. Vse to je v službi človeka pri "ustvarjanju" in presnavljanju ene snovi v drugo in drugačno, ter zopet pri razstavljanju večjih teles v različne majhne in nevidne dele in delce.

Pravo čudo so te delavnice za preprostega človeka in le redki imajo možnost videti v notranjost tega dela in se seznaniti s čudovito tehniko dvajsetega stoletja.

Res je, priznati moramo, da se je daleč povzpел človeški um, toda v primeri z božjo delavnico prirode, so te moderne delavnice in laboratoriji in še tako visoka stopnja napredka v tehniki le bore malo.

V to delavnico pa ima kmečki človek možnost vstopiti vsaki dan, živeti se vanjo in z njo živeti. Tu šele najdemo čudo tehnike, katera daleč presega človeško znanje. Mnogi veliki učenjaki minulih stoletij so hoteli prodreti v tajnosti narave in življenja, toda v osrčje teh skrivnosti še danes ni nihče prodrl. Ko opazujemo samo eno rastlino in čudovitost njene zgradbe, moramo strmeti. Le škoda, da hodimo med čudesi narave mnogokrat z zavezanimi očmi. Navedemo samo en primer od tisočev drugih, da bomo vsaj malo mogli razumeči veličino bitja in žitja v tem božjem vrtu.

Znano je, da so zgradili veliki mojstri številne nebotačnike, ki se dvigajo visoko proti nebu sredi modernih velemest. Znani newyorški nebotačnik "Elimpu - Hate Building" meri v višino 385 metrov. Ta zgradba bi morala imeti v premeru le 131 cm, da bi jo mogli primerjati samo eni rastlini v prirodi - rženi bilki. Da bo primer popolnejši, bi ta nebotačnik moral na vrhu nositi dvakratno težo zgradbe same. Končno pa bi moral biti tako prožen, da bi ga veter pozibal sem in tja, in bi se vedno poravnal, kakor se poravna žitna bilka po viharju.

Brez števila sličnih primerov srečujemo v naravi vsak dan. Polje, travniki, jezera in potoki, gore in planine, vse to je ustvarila zamisel največjega tehnika - Boga samega. Kako cudovit je pogled povsod, kamor se ozre naše oko! Odprimo oči, ko hodimo v tem gaju, tako polnem pestrosti! Ti kmet, ki se ješ in žanješ, ali se zavedaš, koliko skrivnosti in energije je v najmanjšem zrnu, ki si ga položil v zemljo? Mar li znamo prisluhniti petju ptičev v jasnih, rosnih, z zlato zarjo prepletanih jutrih? Ali znamo prisluhniti žuborenju potokov in studencev, ali tajnostim tihe in mirne noči? Koliko naravne lepote, ki je odsev božje lepote in božje modrosti najdemo v tem cvetočem vrtu, v katerega nas je kot vrtnarje postavil Gospodar vsega - Bog sam. Seme, ki je padlo iz tvojih rok, je v zemlji umrlo. Toda iz tega življenja je vstalo novo življenje. To nastajanje, presnavljanje in zopetno umiranje od leta do leta, od stoletja do stoletja nam da snovi za razmišljanje in studij, za razglabljanje, ki nas more dvigati k Njemu, da vsaj v medlih obrih spoznamo Njegovo vsemogočnost in človeško ničevost.

Divnost, pestrost in smotrnost božjega stvarstva gre v neskončnost. Ako bi mogli zajeti lepoto samo enega letnega časa in prodreti v osrčje vsakega posameznega življenja ter to prenesti na papir, bi nastala knjiga, ki bi je ne prelistali nikdar.

Če ravno smo se čudili, kar je ustvaril človeški um, moramo le reči, kako daleč je še človek od prirodne delavnice. Pa naj izdelajo tovarne še večja čuda, stvari, ki

bodo išle iz njihovih delavnic in laboratorijev učenja. Kov, bodo ostale le mrtve v primeri s tem, kar vidimo v živi naravi, v tej odprti knjigi božji.

Po božji volji more življenje nastajati le na polju, njivi, travniku, povsod tam, kjer si ti, kmet - gospodar. Tu, kjer bivaš in živiš ter končno tudi tam, kjer bo tvoj grob.

Z zemljo, rastlinami na vrtu in polju bi moral kmečki človek živeti v najtesnejši povezanosti. Svoje težave, borbo za življenje in obstoj bi moral primerjati z rastlinami na polju. Voljo in veselje do življenja, ki se zrcali v rastlini, naj bi kmet prenesel na samega sebe. Šele takrat bo postal kmet, nele na svoji zemlji svoj gospodar, marveč tudi srečno bitje, ki ne bo videl samo senčnih, ampak tudi svetle strani svojega poklica.

Odprimo končno svoja srca, da posije žarek sonca v globino naše kmečke duše, iz katere naj vznikne nova moč, novo veselje in volja biti srečen kmečki človek in delavec v božji delavnici!

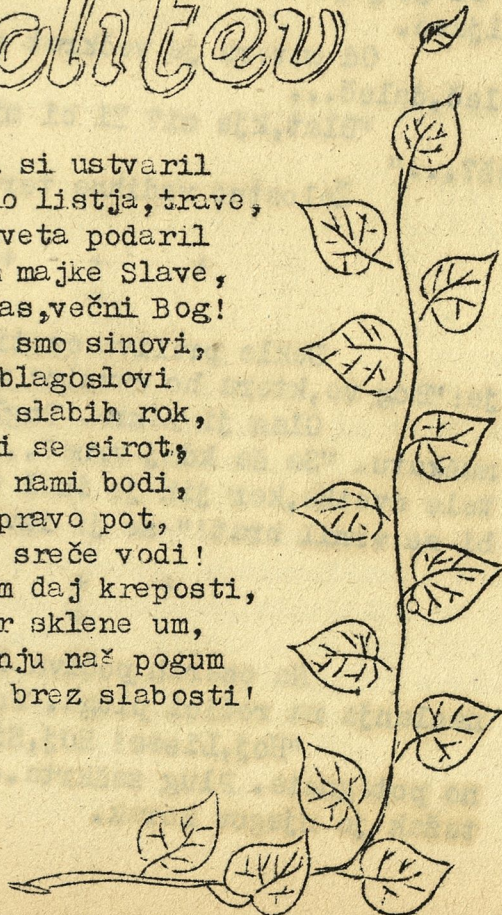
Jože Bc.

+++++++
++++++
+++++
+

Simon E E N K O:

Molitev

Ti, ki si ustvaril
nas ko listja, trave,
pol sveta podaril
sinom majke Slave,
čuj nas, večni Bog!
Tvoji smo sinovi,
dela blagoslovi
naših slabih rok,
usmili se sirot,
Oče, z nami bodi,
kaži pravo pot,
ki do sreče vodi!
Ti nam daj kreposti,
da kar sklene um,
v djanju naš pogum
skaže brez slabosti!

"Rsk", in plug mu vrže iz brazde. Vola se ustavi-
ta. Mož si briše pot, ki mu v debelih curkih teče po obrazu.

"Kar čutim, kako mi že pešajo moči! Ko bi bil vsaj
Pavle doma! - Toda kje je on!... Se še kdaj vrne? ... Bog
ve!" Zopet uravna plug in vola leno mendrata po ozarah. On
pa stopa sključen, s trudnim korakom za njima.

+ +
+

Istočasno Pavle stoje žuli skorjico subega kruba.
Njegov gospodar je skop. Govori v tujem, njemu skoraj nezna-
nem jeziku. - Besede so trde kot orehi. "Ljubō doma, kdor
ga ima" si misli Pavle. "Bog ve, kako je doma! Sta oče in
mati še zdrava? Sestra še goji muškate - tiste rdeče mu-
škate? In bratec? V zibki je brcal, ko sem bil še doma!"

Misli se mu prepredajo in se združijo končno v e-
no samo, veliko, lepo sliko, ki mu vstaja v duši kakor jutran-
ja zarja. - Dom!... "Ga bom še kdaj videl?" Počasi stopa Pa-
vli nazaj na delo. Okoli njega cvete sadno drevje, da opoj-
no diši. Tudi gaj je že ves odet v zeleno obleko... Ptičji
spev veličastno doni. Na vse to pa sije sonce - tisto gor-
ko pomladansko sonce -, ki je zbudilo naravo ponovno k živ-
ljenju.

Toda on vsega tega ne čuti in ne vidi. Za vse to
je nedostopen. Kot v sanjah poslušā ptičje petje, misli pa
se mu mude daleč nekje doma na Prekmurskem, med vitkimi, šu-
mečimi jagnjedi na bregovih bistre Mure....

+++++

NAROD S TRNJEVO KRONO

"Kdor je dalje časa živel med temi ljudmi in imel
priliko prisluškovati utripanju njihovega življenja, ga je
moralo življenje tega naroda znova prevzeti. Ali se je mo-
ral kdo odtegniti čaru njegovih narodnih in cerkvenih pe-
smi? Temu večkrat slabo razumevanemu narodu gresta hkrati
palma ponižnosti in palma moči. Skozi zadnjih dvesto let
so ga vodili duhovniki ter ga obvarovali, da ni zdrknil v
narodno prenapetost in v poganski nacionalizem. Zaradi te-
ga je čutiti o slovenski narodnosti rahel dih po krščan-
stvu očiščene in poplemenitene sile. Če se to ljudstvo za-
veda svoje narodnosti, ne odbija. Ponižnost in bratstvo slo-
vanske duše sta pri tem narodu ohranjeni neokrnjeni"...
(Volksbote v Inomostu, 25.5.1947).

TEURNIJA

dija":

ogočni vladarji so bili Rimljani, saj je rimsko cesarstvo obsegalo skoraj ves tedaj poznani svet. Pesnik Anton Aškerc pravi v pesmi "Ilirska tragedija":

Tam od gorečih Libije puščav,
do mrzlih host germanskih in dobnav,
od Taga tja do Evfrata in Nila
tôd ôrel rimski razprostira krila"...

Tudi pø naših krajih so se naselili Rimljani ter tod delali ceste, katerih sledovi so še danes vidni, ob njih pa postavljali vojaške postojanke, pozneje pa so sem naseljevali tudi kôloniste.

V naši bližini se nahajajo vidni sledovi rimskega mesta Teurnia. Ostanki tega starega rimskega mesta se nahajajo ob cesti, ki vodi iz špitala v Lienz, blizu župnijske cerkve Sv. Peter v lesu (St. Peter im Holz).

Sem smo lepo majniško nedeljo napravili izlet. Živahna in razigrana fantovska družba nas je bila. Ustavili smo se ob ostankih nekdanje krščanske cerkve, ki se prav dobro ohranjeni. Zidovi so pokriti z betonom, da se prepreči razpadanje. Okrog cerkve je bilo pokopališče. Vidita se še dva sarkofaga (kameniti krsti). Na enem je vklesana riba, ki je stari krščanski znak in pomeni Kristusa. Posedli po zidu v presbiteriju, kjer so pred 1400 leti sedeli na klopeh okrog oltarja duhovniki in škof. Vôdja izleta nam je obrazložil zgodovino kraja in nam prikazal škofa sv. Atanazija, ki se je nekoč mudil pri škofu v Teurniji, kot begunec na begu iz Aleksandrije pred svojimi preganjalci. Ogledali smo si tudi ostanke cerkve in razne izkopanine, ki se nahajajo v dveh pokritih zgradbah. V enem poslopju je videti dobro ohranjen cerkveni tlak iz mozaika. V nem poslopju je tudi še ostanek oltarja. V drugem poslopju je več lepih stebrov iz marmorja, razni kipi, žrtvenik boginje Teurnije in še druge zanimive izkopanine. Vse kaže veliko kulturo ljudi, ki so tod prebivali. Po prvi svetovni vojni so odkrili te ostanke; župnik ôd Sv. Petra je vse lepo uredil in napravil muzej.

Na mestu, kjer je sedaj lepa župnijska cerkev, posvečena sv. apostolu Petru-spokorniku, je nekoč stala škofijska cerkev. Hrib, na katerem stoji cerkev, obdaja gozd. V gozdu se vidijo še sledovi nekdanje Teurnije. Cerkev ima zunaj in znotraj več zanimivih fresko slik.

Po opravljeni šmarnični pobožnosti, pri kateri smo zapeli več pesmi, smo odšli v taborišče, veseli, da smo videli zanimivost, ki je v zvezi tudi s Slovenci. Teurnio so dokončno porušili Slovenci, ko so zasedli te kraje.

NA OBISKU

Dolge so zimske noči. Kratke so bile doma, ko smo sedeli ob topli peči in luščili fižol, bučnice ali pa robkali koruzo. Dedek je sedel na zapečku in modroval o starih in dobrih časih, babica je vedela toliko povedati o zakletih kraljičinah in o zmajih, ki jih stražijo. Dolge zimske večere so nam krajšale Mohorjevke; že dva meseca prej, predno so izšle, smo se jih veselili.

Dolgi so zimski večeri, dvakrat dolgi v begunstvu. Ko se umiri življenje v baraki, ko otroci pospe v sosednji sobi in se sliši njihovo dihanje skozi tanke papirnate stene, se misel sprosti. Dobi peruti in pohiti ven iz teh ozkih sten, proč iz taborišča, kjer smo kakor ujeti in drug drugemu v breme. Ne zadrži je nobena kontrola, noben "obmejni" ali "zaporni pas", niti državna meja. Hiti preko hribov, preko zasneženih gorskih grebenov, sledi deroči Dravi, dokler ne dospe v domačo vas.

Pozdravljena, domača vas! Pozdravljena cerkvena bela! Pozdravljena vaška lipa! Tu smo se svoja dni zbirali fantje, tu smo gledali za dekleti, tu smo kovali svoje načrte... Ob tihih poletnih večerih, po težkem delu je od tu zadonela pesem:

Ko so fantje proti vasi šli,
lepe pesmi so prepevali...

Zganili so se zastori na dekliških oknih. Obrazi najlepših rož naše domovine, naših deklet, so se prikazali za njimi. Ugibala so dekleta, kdo poje. "Tudi moj fant je med nami", je ugenila marsikatera. O, spomini, kako ste lepi...

Pozdravljena, hišica očetova! Dolgo te že nisem videl. Peti Božič sem obhajal — lani v tujini. Da! Že peti!... Gledam po dvorišču. Vse, kakor takrat. Tudi košati oreh, ki je dajal sence ob vročih dneh, še stoji. Že gole veje stega proti zvezdnatemu nebu.

Sultan je zalajal in se pognal proti meni. Spoznal me je. Vzpel se je, svoje kosmate tace je položil na moje rame, stegnil je jezik, kakor bi me hotel objeti in poljubiti. "Beži, no Sultan! Že dobro! Zvesta žival! Še po petih letih me pozna. Ljudje preje pozabijo na svoje znance.

Okna so še svetla. Pogledam skozi nizko okno. Oče sedi pri peči, v rokah ima debeli molek. Jagoda za jagodo drsi skozi koščene roke. Postaral se je. Kaj bi ne! Pet let... Sestra bere iz knjige, teta šiva ob luči, nečak — Petrček pa že sladko spi.

Rahlo potrkam.

"Kdo je?"

"Kaj me ne poznate? Jaz sem, Ivan!"

"Joj, Ivan"! Štirje glasovi, pol veseli, pol plašni so vskliknili skoro istočasno. Vrata so se odprla in soj luči mi je osvetlil obraz.

"Da si ti prišel...?"

"Da, prišel sem! Nisem mogel več strpeti! Dolgih pet let je že, kar sem vas zadnjič videl. Kako živite?"

Pogledal sem očeta. Globoke gube na čelu in redke sive lase... Sestra...? Tudi tebi se pozna zob časa, ali pa morda tiha skrb... Kaj tako plašno gledaš na okna? Zagрни jih, če se koga bojiš..."

Teta... V dve gubi vam leze telo. Ste veliko trpeli? Seveda! Delo! Mojih krepkih rok je manjkalo.

Petrček! Pozdravljen! Kako si zrastel! Še v šolo nisi hodil, ko sem zadnjič rekel "Zbogom!" - Danes pa si že velik. Gotovo že poganjaš očetu vole pri oranju... Edino ti si poln življenja, kipeče in brezskrbne mladosti! Bog ti jo blagoslovi! Kako rad bi zamenjal s teboj! Vsi drugi so se postarali. Tudi jaz... Pet let trpljenja, hrepenenja, domotožja, prevar, razočaranj, pa tudi upov je za menoj... Glejte, plešo sem dobil na glavi, in siva nitka se že skriva med lasmi, skoraj bom kakor vi, oče..."

"Si lačen? Gotovo si!", sta planili skoro istočasa no sestra in teta.

"Vina se ne boš branil", je spregovoril oče in postavil ročko pred mene.

"Kaj ste mar zame hranili? Saj niste vedeli, da prīdem!"

"Toda...? Kaj je Rozika? Kaj ste obmoknili, oče?"

"Se bojite? Koga? Zakaj?"

"Saj nisem zločinec!"

Klonila je siva glava očetu, zameglilo se je oko sestri, še mali je plašno pogledal okrog sebe.

"Da! Tako so te obsodili!"

"Obsodili! Mene? Kdo?"

"Ti ne veš, kako so se ljudje spremenili!"

"Vsi?"

"Ne! Ne vsi! Nekateri! Saj jih poznaš! Gračar, Iskra, Pintar, Vrbanjčar..."

"Ti?"

"O, pravočasno so zavohali od kod piha veter. Pravočasno so presedlali".

"Včeraj so bili za Nemce, danes Kaj bi govoril, saj veš sam", je trdo pribil oče.

"Gledal sem pred se. Ni mi več teknil kruh, ne dišalo vino. O, domač ržen kruh, domače vino! Pet dolgih let vaju že nisem okusil..."

"Pozno je. Moram iti! Ne bodite hudi, da sem vam pripravil skrbi".

"Že greš? Komaj si prišel".

Zunaj je zalajal pes.

Vsi so se zdrznili. Sestra je prebledela, teta je sklenila roke, oče se je sesedel na klopi. Petrček je stopil k meni, kakor da pri meni išče - kaj vem - morda zaslombe...

"Skrij se!" je šepnila sestra.

"Sem, skozi stranska vrata! V kuhinjo in na vrt" me je rinila teta.

Zbegan sem bil. Zaletel sem se v stol in ga prevrnil, da je glasno zaropotalo.

Tedaj sem se zbudil. Plašno sem pogledal okrog sebe. Z roko sem segel v lase. Mokri so bili od potu.

"Saj nisem doma! V baraki sem, v"

Oče, teta, sestra, nečak, - vse je v hipu izginilo iz pred mojih oči. Kako živo sem sanjal!

Dolgo nisem mogel več zaspiti. O, dom' Nisem te pozabil! Še v sanjah mislim na te! Pogovarjam se z domačimi v tihih nočeh, ko nobena luč ne gori, ko so zvezde skrite za meglo, v tihih nočeh brez spanja. Pogovarjam se s vami, ki ste mi ljubi in dragi, ko gledam jutranjo zarjo in zahod večernega sonca za daljnimi tirolskimi gorami. Tega mi ne more nihče zabraniti. Ljubezen ne pozna meja, ne "propustnic", ljubezen veže ločena srca v eno nerazdružno občestvo.

V meni še vedno gori veliko upanje, da bom, ko bo božja volja, spet doma med svojimi. Verujem, da bom še doživljal srečo ~~živati~~ bližen mir domače zemlje, pod skromno streho domače hiše.

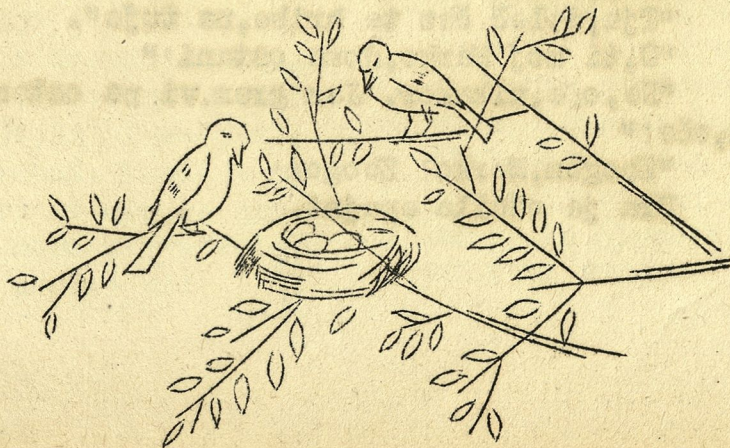
O, da bi bilo to že kmalu...!

Okrim.

oooooooooooo
oooo

TAKO SODIJO O NAS

"Ta narodič (slovenski; op.ur.) v resnici zasluži, da ga cenimo in ljubimo. Njegova zgodovina je častna. Skozi stoletja se je njegovo življenje razvijalo v tesni povezanosti in plodnem soglasju pastnih sil in vrednot krščanstva... Ne dotaknjen od protestantizma in prosvetljenstva je stopil ne-
eslavljen v moderno dobo in se je v 19.stoletju z vso silo posvetil vsem novim nalogam časa. S svojo sprejemljivostjo za socialne nauke, s svojimi knjigami in časopisi so bili Slovenci vzgled drugim narodom..." (Volksbote, 25.5.1947)

Jože Barakar:

GRUNTAR BRANKO

Brankova domačija stoji sredi male vasice. Pred staro, s slamo krito klesano hičo stojijo cvetoče lipa in velikanski vejnati orehi. Pri vratih rastejo rdeče gavtrože, nad vrati pa se vije grozdje. Pod lipami, navzven Brankove domačije šumlja bistri, mirni, boječi potoček. Ob njem se veselijo glibi, mlade bele račke in drugi ptički. Lepa je ta domačija. Res je lepa, samo zapuščena je do kraja. Na skednju je streha zelo revna. Pred hlevom stojijo skoro na pol suhe slive, ki se pa zlepa ne posušijo. Kozolec je tudi že zelo slab, vsak čas ga lahko veter sesuje, čeprav je podprt od obeh strani.

O, Brankova vola: Lisec in Sori. Od jutranje zore do večernega mraka čez mero trpita. Ta Branko, neusmiljen! Ko orje v Zapotju, se v asih Lisec vtakne v mlade smreke na koncu njive, a Branko se brž zadere nad njima: "Vo, Lisec, hi Sori!" Vsa upehana, trudna se trčita skupaj. Pri obračanju se ne smeta ustaviti, takoj sfrči kaka kepa prsti ali celo otika za njima. Taki so Brankovi.

... mu- mu... Branko orje pod gozdom. Vrane s v vejevju nekam žudno kričijo, kakor da bi se bale za mlade. Branko trdo drži za ročice, da se kar poti. Vola mirno vleče ta plug, kakor še nikdar popreje. "Kra-kra"... Plašno gleda mož to svadbo vran in srak, pa se takoj zabuli v brazdo in vola. "Hi, Lisec, vo!"... "Kra-kra-Kra". - "Te vrane črne!"

Zdaj orje navzven, proti gozdu. Otiko drži v roki, da popravi brazdo, če ga zanese ruša. Na lahno diha vetrič in klasje rumene pšenice valovi po cvetočem, zlatem polju. Divji glib gruli v zelenem bukovju. Predno obrne brazdo do gozda, do svojih, od ptičev opevajočih smrek, naenkrat zasliši glas sina Marka. "Oče, oče, z Bogom! Z Bogom, jaz grem"...

"Kaj, Marko! Ti greš... Kam?"

"Tja, daleč čez te hribe, na tuje".

"O, ti moj Marko, doma ostani!"

"Ne, oče, nikakor. Jaz grem, vi pa ostanite zdravi. Zbogom, oče!"

"Zbogom, Marko! Zbogom!"

Ura je odbila enajst.

Sonce pripeka navpično na Brankovo njivo, a staremu Branku se vse eno zdi kar mrzlo, neprijetno v duši. Par korakov pred voloma caplja vrana. "Ti črni vran, poberi se"! V smrekovju je postalo vse tiho, le v daljnem gozdu gruče divji golob. Še kukavica molči, in murni tudi.

Bom-bom-bom-bom... Poldne je odzvonilo. Branko gre domov z voloma, po senci, za meje. "Hi, Sori! O, ti Marko, kje si?" buči po Brankovi glavi. "Kdaj bomo spet skupaj"? - "Ma" - Kra-kra-kra"...

Marko se še enkrat posbavlja od rojstne zemlje iz zadnjih slovenskih planin. "Pozdravljeno, polje cvetoče! Pozdravljeni, temni gozdovi z samevajočimi domovi, pozdravljena, vas ti domača"!...

Leta bežijo za čuda hitro. Branko že tretjič žanje brez Marka. Postaral se je zelo. Nobenega pravega veselja nima, ne do dela, ne do jela. Najbolj zadovoljen se čuti, kadar orje pod gozdom, zakaj tam je zadnjikrat videl svojega sina Marka.

V pozni jeseni je vzela starega Branka smrt. Brankov grunt propada do žalosti. Po polju raste plevel, tu in tam že grmovje.

+++++++
ooo
::

OH,

TA

↓
ŠOLA!

"Ah, ta šola!" mrmra Nace. Že v juliju smo, počitnic pa še nikjer. Nasprotno! "Cvekfabrica" deluje še z večjo silo. Saj ni čudno. Še živina zadremlje v senci v tej vročini, pa bi dijak ne v razredu. Potem pa za grmi od table sem. Bog se usmili ubogega stanu dijaškega!

Tako modruje Nace sam pri sebi, ko leži z zvezkom v roki za njivo lepo zorečega ječmena. Prevroče mu je, da bi se učil, čeprav je v senci. Pogleđa na uro. Tričetrt na dve, se prestraši. Saj mora kar v šolo, ne zna pa še skoraj nič!

Za robom

Lepo je na Goldeku! Verjamem! Toda pomisli, kako strma je pot... Poznam te! Rad bi užival lep razgled, le truditi se nočeš! Vedi, da brez truda ne boš dosegel niti najmanjše reči. Še čevlja ne obuješ brez truda. So reči, ki so vredne naj večjih naporov in žrtev. So cilji, ki so lepši kot je Goldek. Ali ni morda delati in se žrtvovati za druge, pridobivati druge za lepo in čednostno življenje, eden takih lepših ciljev? Vsi naj bodo dobri in plemeniti, za ta cilj se trudimo tudi mi!

Nered - na vsak korak ga srečujemo. Doma, na cesti, na vlaku, v gospodarstvu in v politiki. Ali smo se že vprašali, kje je vzrok nereda, n. pr. v domači hiši? Preiščimo vzroke. Ugotovili bomo, da predvsem v pomanjkanju dobre volje. Le nekoliko dobre volje je treba n. pr. za red v hiši, v baraki, da n. pr. deneš vsako stvar na svoje mesto, da pobrišeš prah, da imaš v redu svoje stvari. Prav tako je treba le malo dobre volje, da skušаш razumeti težnje in skrb svojega bližnjega... Le nekoliko dobre volje je treba, da tudi drugemu privoščiš to, kar si želiš tudi sam!

Nestrpnost! Ljudje si večkrat življenje sami grenijo. Nestrpnost je ena od bolečih točk, ki onemogočajo složno sožitje ljudi, zlasti po taboriščih. Kako smo včasih nestrpni in ozkosrčni! Vsako stvar gledamo le skozi lastna očala. Hočemo, da tudi drugi tako mislijo in delajo, da se tako obračajo in plešejo kakor godemo mi... Če tega ne store, ali če si drznejo imeti svoje mnenje, tedaj palop, s polenom po glavi. Obsodba je hitro sklenjena: Ta pa ni naš...! Mnoge smo tako sami odbili in si od tujili za vedno. Torej več strpnosti, razumevanja in krščanske ljubezni!

V šoli je kot vsak dan. V razredu visi mučna sobarica. Źuti se, da gre pouk vendarle h koncu. Po molitvi nekaj časa še kar gre. Nace napeto sledi profesorju, ki razlaga o bacilih v vodi in o raznih čistilih za vodo. Kar na lepem se Nacetu niti v možganih spredejo. Glava mu kinka gor in dol. Pred seboj vidi različne bacile, ki se zvijajo po tleh. Nekateri so veliki, drugi majhni. Med vrati se prikaže čistilec, ki jih kar požira. Naenkrat ga prijatelj sune s svinčnikom v hrbet, da kar poskoči. Nace ga pogleda z jeznimi očmi, ki se kmalu spremenijo v hvaležen pogled. Profesor je namreč prenehal z razlaganjem in začel Naceta opazovati, kaj da je tako razmišljen. Kmalu se oglasi zvonec, ki predrami še tako zamišljene dijakke. Nace vesel vstane, kajti prvo uro je še kar srečno pretolkel. Nobena dvojka ni padla.

Sledi matematika. Tukaj pa Bog ne daj, da bi se izgubil. Pa Nacetu in tudi drugim kaj takega ali podobnega niti na misel ne pride. Imajo že bridke izkušnje. Pa tudi ne da se. Če le malo proti oknu hlastneš za svežim zrakom, pa ti že profesor pove, da se dolgočasiš, potem pa, gorje ti! No, pa tudi tukaj opravi zvonec svoje in sledi odmor.

Verouk je bil Nace že vprašan zadnjič in zato se tega ne boji. Reakcija matematične ure se pozna pri verouku. Napeti živci so se vsem sprostili in nekateri mežikajo kot mačke na soncu.

+++++

"Boj med dobrim in slabim se vedno bolj stopnjuje. Nasprotniki Resnice se vedno bolj združujejo in so vedno ostrejši v svojih napadih proti vsem, ki so Bogu zvesti. Iz tega sledi nujna dolžnost za vse katoličane, da so enih misli, strnjeni okrog vodstva in pripravljeni na vse, kakor vojaki tik pred veliko ofenzivo.

Ker Naceta nič neposrednega sedaj ne skrbi, se kmalu izgubi. Profesor razlaga o Kritusovem spremenjenju na gori in dijaki si vsak po svoje skušajo predočiti ta veliki čudež. Nace pa s tem nima posebnih težav. Kar samo od sebe se mu prikaže vse. Zdi se mu celo, da je sam na gori in da se drži svetega Petra za haljo. Od prevetelkega zamaknjenja mu pero kar samo pade iz roke na zvezek, kjer se naredi velika grda packa. To ga takoj predrami iz zamaknjenja. Hitro poišče kos papirja in razmaže xrnilo nato pa iztrga list iz zvezka. Pa se na tihem Nace buduje sam nad seboj, še bolj pa nad to soparico, ki se kar nika - mor ne pomakne iz razreda. Premišljuje, kdaj bo konec xole in se domisli, da so včeraj profesorji zborovali o tem. Pa koga naj vpraša? Tako nekaj so zvedeli, da do srede meseca bo še trajala. "Je že tako", reče sam pri sebi in se pripravi na molitev.

"Še eno uro", modrujejo dijaki, ko zopet pozvoni za četek. Profesor je že med vrati, ko začne: "Slovenci med prvo svetovno vojsko - to naj bo naslov". Potem pa Nace piše kot stroj. Večkrat izpusti kak stavek ker ne more ta ko hitro slediti. Saj bi se še učil Nace zgodovine in še rad, pa ko ima tako napisano. Med ostavki ni nobene zveze. Včasih polovico enega stavka zveže s polovico drugega, vmes pa izpusti kar celega. In pa še pisava! Saj kmalu sam ne bo znal več brati za seboj. Take in enake misli mu rojijo po glavi, med tem ko piše. "Saj nimamo 5000 kalorij na dan, da bi tako hiteli!" šepne sosedu, med tem ko profesor izve novo poglavje v knjigi. Zvonenje, ki naznani konec pouka, profesor kar presliši. Potem, ko mine že xetrto ure, vpraša profesor: "Kaj, ali ni že zvonilo?" "Seveda je in kdaj že. Pol ure je tega", mu odvrnejo nekateri. "No, pa končajmo za danes", pravi profesor in že začne. "Oxne naš", za njim pa dijaki.

Veseli, da je zopet en dan pretolkel brez "cvekov" jo mahne Nace v barako. Pa tudi potreba je že, kajti v želodcu nekam čudno zavija, da bi Nace pojedel kar dve štruci naenkrat.

Y.X.

+++++

T O I N O N O.

V Ameriki so meseca julija t.l. v Lemontu slovesno proslavili 1200 letnico pokristjanjenja Slovencev. Na proslavi je bil tudi kardinal Schpring, ki je tudi govoril. Lemont je za ameriške Slovence to, kar so za nas Brezje.

Lani je bilo v Združenih državah sev. Amerike 2,300.000 porok. Bilo pa je tudi rekordno xtevilo razporok namreč - 620.000.

V GORO

Tiha je gora,
lahak korak,
skrivnostna zora,
srček gorak.

Roko v roki
hođiva više,
v duši in srcu
vedno je tiše.

Tiho dospela
sva do višine,
z vriskom objela
naše doline.

V soncu planinskem
sva zagorela
in pesem sreče
v srcih sva pela.

(M.H. Druž.več.)

KRIŽI IN TEŽAVE

I.

Zmed mnogih šol, ki nam jih nudi taboriščna skupnost, je tudi kmetijska šola. Tudi kmečka mladina čuti potrebo, da se usposobi v svoji stroki in si pridobi potrebne izobrazbe, katero v svojem poklicu rabi. Že v prvem letu begunstva, ko smo bili še v Pegecū, smo pričeli s poukom. Lansko jesen smo dokončali I. letnik. Po prihodu v Špital smo s poukom nadaljevali, naše število se je še pomnožilo z součenci iz Špitala. Šola ima svojega ravnatelja, vsak letnik svojega razrednika in več strokovnih predavateljev.

Pa pogledjmo malo v našo šolo. Velika XIX. baraka nam nudi streho. Ko stopiš v razred, se kar začudiš. Po stenah vise slike raznih trav, detelj itd. A v klopih pa mladina, ki hrepeni po izobrazbi.

Tone je pravkar prinesel svoj vsakodnevni dodatek. Po polenti se dobro uči. Učenja je vedno dovolj. Urnik je pester in izkazuje kar 18 predmetov. Tudi nemščina je med njimi, saj v tej dobri Avstriji še v nemščini ne moreš izpro-
siti kruha, kaj šele v slovenščini.

Tako gre pouk iz dneva v dan. Pol leta je minilo. Napovedani so bili izpiti. Vesel smeh je ob tej novici utihnil, na obraze je legla težka skrb, ki je postala naš stalni gost, čeprav nič kaj zaželjen. Pred predavateljem samim se še že odgovarja, ampak pred komisijo, ko prežijo vsi na ubogega učenca kot lovec na zajca, pa ni kar tako. Povrh pa še tako malo časa za učenje! Samo nekaj dni smo imeli prosto. Tine prične že ob štirih zjutraj, držeč se načela: rana ura, zlata ura. Še pozno v noč bulji v zvezek, pa še v spanju ponavlja umetna gnojila. Po dnevi pa učni sprehod proti gozdu, a kmalu začne delovati vročina. Sedem in se potim, pa kmalu kinkne glava. V sanjah se prepiram s številkami in procenti, ko se prebudim, se je sonce že pomaknilo na drugo stran. Pa že zagledam Florjana in Janeza, kako zaspano gledata iz trave. Še male telovadbe, pa že zapiska v taborišču k večerji. Drug drugemu potožimo svoje križe in težave in odkitimo po kavo, ki pa ima samo ime po kavi sicer pa je le črna - voda.

Tako so se približali dnevi izpitov.

Vstalo je krasno junijsko jutro. Sonce se je prijazno smehljalo na čistem nebu, a v naših srcih ni bilo sonca. Že zgodaj zjutraj smo se vsuli po polju, da si nabereamo še nekaj modrosti. Kosci so imeli za seboj že mnogo redi, ko so se pričele naše vice. "Kakor v Dachau, tako se mi zdi", je šepnil prijatelj. Pač najbrž ni imel pravega pojma, kaj pomeni Dachau...

Predavatelji so kmalu prišli. Razrednik je prinesel trav in plevela, da bi lahko napasel kozo. Ura je odbila osem. Gospod ravnatelj je pogledal po razredu, da se nam je srce kar stisnilo. Enkrat mi je bilo vroče, pa me je zopet tresel mraz, da so se barve kar menjavale. Tudi Jože si je brisal pot...

Pričeli smo. Razrednik je razgrnil na mizo cel kup listkov. Kar spreletelo me je. "Bog ve, kateri me čaka!" Prvi je potegnil, pet minut je dobil časa za premislek. V razredu je vse tiho in mirno. Le mogočni koraki ravnatelja so zamolklo bobneli po razredu. Razrednik se je popraskal za ušesi in zbiral vso pamet in znanje, ki jo je nabral v 30 letih. Prvi je listek oddal; sedaj pa dežijo vprašanja. Jože je odgovarjal kakor "strgan dohtar", da se mu je vse mešalo. Ravnatelj je snel očala in z nasmehom dejal. "He, drugi letnik kmetijske šole, kje pa imate strokovne izraze? Definicije prosim"!... Bilo mi je, kakor da bi treščilo vame. "Sveti križ božji!" sem dejal sam pri sebi. "Še ta najboljši učenec ne odgovarja dobro, kaj šele jaz. Vsako upanje na 4 ali celo na 5 je padlo v vodo in vsi svetli upi so izginili kot fata morgana. Bog ve, kam! Ostal sem v klopi kot kupček nesreče, spoznal sem, kaj se pravi biti ubogi "jaz"..."

Spreletavala me je mrzlica in zopet vročina. Če bi zdaj prišel na zdravniški pregled, takoj bi me poslali z "režilnim" v bolnico. Nič več nisem mislil na rede, na listke, na gospode pri mizi, ampak sem v tem trenutku želel le zlate svobode pod božjim soncem. Tam nekje preko polja se je šul poredni smeh. Otroci so se kričavo podili za metulji, še enkrat sem si obrisal potne kaplje in se pripravil. Počasi sem stopil k mizi in potegnil listek. Črke in številke so mi kar migljale pred očmi. Položil sem listek na mizo in čakal kakor obsojenec na smrtno obsodbo. Pa so že letela vprašanja od vseh strani. Kako naj vsem odgovorjam. Pa tudi to je minilo. Ko sem odšel v klop, mi je bilo lahko pri srcu. Ozrl sem se skozi okno. Nad Goldeckom se je spreletavala jata ptičev. V žitu je pedpedikala prepelica. Zamislil sem se in zagledal v polje. Prisluhnil sem ptičjemu petju in vzdihnil:

"Ptiček, ti utegneš peti,
kar ti treba, znaš ti že,
v šolo moram jaz hiteti,
kjer se bistrijo glave!"

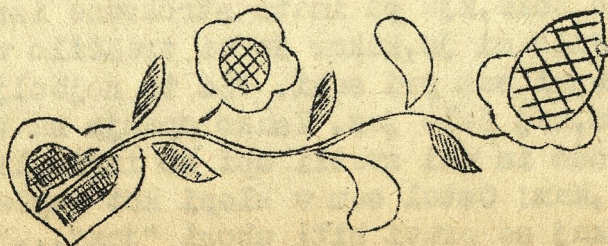
Še par dni so nas tako privijali, pa je tudi to minilo. Vsaj malo smo se otresli na večjih skrbi. Sedaj pa redi! To nas muči in pa radovednost. Pa smo kmalu zvedeli. Petice so nas malo obiskale, kakor bi se nas bale, tirke so se redko oglasile, le trojke so ostale naše zveste prijateljice...

Za oddih je sledil izlet, Gospod ravnatelj je šel že v nedeljo na Goldeck, ne glede na dež, ki je padal. Prepričani smo, da iz same skrbi za nas, da je razkropil megle, ker smo imeli tako lepo vreme. Vsekakor zelo požrtvovalno delo, s katerim si je postavil v našem srcu večni spomenik.

Na Goldecku smo se dobro zabavali. Še Jože je bil dobre volje, kar je le redko. To pa najbrž zato, ker je v naglici sitnost pozabil doma. Le Tine se je kislo držal. Ne vem, ali radi trojk, ali pa radi tega, ker je bil lačen. Tudi fotografije so se dobro obnesle. Če jo izgubiš na cesti, se ti ni treba prav nič bati, da bi te kdo spoznal. Ni zastonj tako ponosno nosil Rok to čudno škatlo.

Zadnjič pa smo se prav mogočno in "nobel" odpeljali v Litzenhof, kjer smo na tamošnji kmet.šoli si ogledali razne stroje. Na gospodinjski šoli v Drauhofen-u pa se nam je najbolj dopadel dobričina "Maks". Komaj smo se oddahnili, je padlo že novo povelje. Izpiti in zopet izpiti! Samo, da pomislim na tiste skrbi, vprašanja, na zelena očala gospoda ravnatelja, na trojke in ne vem, kaj še vse, se mi kar vrti v glavi.

Zopet leži v naših srcih nekaj kakor mora... Pa menda že mora tako biti. Gospod ravnatelj, razrednik in ves predavateljski zbor že ve, kaj je za nas prav... Samo mi vsega tega včasih ne moremo razumeti, ali pa tudi nočemo...

Bogdán.

TABORIŠČNI VRTNARJI

II.

Naša vegetacijska doba se je prišla že sredi zime. Proti svojemu pričakovanju smo postali taboriščni vrtnarji. Ne samo teorija, marveč tudi praksa - to je ideal kmetijske šole. O, ta praksa! Kakšne težave nam je povzročala tiste mrzle dni, ko smo nalagali gnoj in ga razvažali po taboriščnem veleposestvu. Tudi zasipnice, v katerih je prezimoval krompir, so prišle pod naše nadzorstvo. No, kdor je prišel h krompirju, ta je že izhajal tisti dan...

Posebno poglavje naše prakse je nadzorna služba. "Ob osmih vsi v zbor pred svinjakom"! je bilo dnevno povelje. Hm! Ko pa je tako prijetno v postelji, zlasti še v zimi, januarja in februarja, ko se je tako rado "zanohtalo"... Ure so tako različne. Pri Tinetu se vsako drugo jutro ura ustavi in ne ve, kdaj je osem. Zato je primahal ob 9. Tone ob osmih še ni sit. Pride ob pol devetih, Florjana in Janeza pa spet kje drugje čevelj žuli... Nič čudnega, da je šefu nadzorne službe včasih zavrela kri vkljub peklenskemu mrazu...

Delo je težko. Želodec začne kruliti že mnogo prej kot se obesijo v taboriščnem turnu Planinov oče. Spodobi se malica. Te seveda nihče ne prinese. Pač ne vedo, kaj se spodobi, če so pri hiši težaki. Sicer pa ima vsak svojo glavo zato, da se sam spomni kar drugi pozabijo. Pavla, ki obeta postati svetovni prvak v telovadbi, je zmanjkalo. Rok, ki je Pavlov konkurent, tudi nekam sumljivo škili. Ne mine četrt ure, že manjka polovico vrtnarskega osobja. "Preklemana reč!", se jezi nadzorna služba.

Kontrola! "Kje je Matija?" - V zadregi smo. Ali naj j povemo po resnici? Naj bo! "K malici je šel". "In Doli narjev poba"? Menda je šel k zobozdravniku"... "Kaj pa Pavle"? "Ravnokar je bil še tu", pojasnjujemo. "Vam bom dal, kanalje!"...

Dela se do dvanajstih. Ure spet ne "štimaajo". Ko "odzvoni" poldan, je delopust za II. letnik. O, ko bi se Planinov oče večkrat zmotil in zvonil že ob enajstih...! Tako pa... Pavletova ura kaže ob enajstih že kar dvanajst, Barakarjeva približno prav tako. Torej domov! Uboga kontrolna služba! Vrtnarjev ob poldvanajstih že ni več! Drugi dan sledi obravnava in razgovor. Šef nadzorne je strog, toda kdo naj pretenta mlade navihance, katerim je vsak izgovor dober, pa če prav pes prinese na repu...

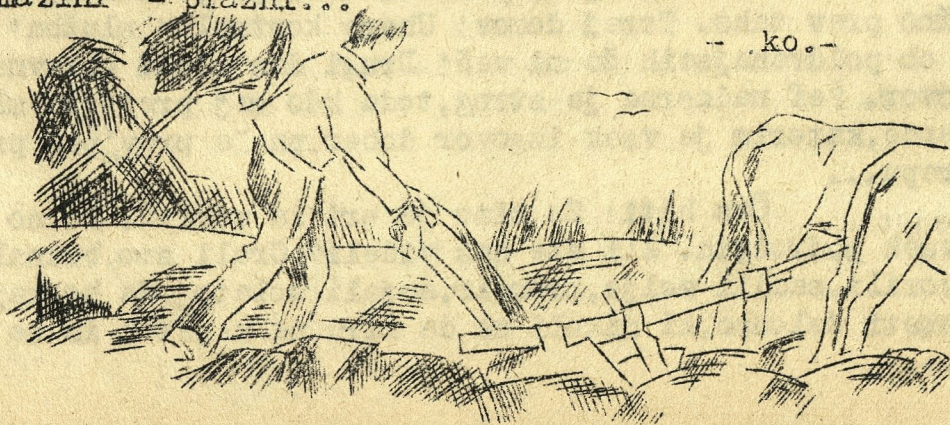
Čas hiti! Za zimo je prišla pomlad. Polno dela na vseh področjih. Ali ste nas videli? Orali smo, branali, kopali, vozili, sadili zelje, krompir, sejali solato, da bo kaj za ta presbeti želodec, ki nikoli ne da miru, ne v petek in ne v sve-tek...

Sedaj je poletje. Vroče je, da nam miglja pred očmi. Pa smo tudi pridni! Ne verjamete? Kaj zato, saj tudi nadzorna služba tega ne mara priznati. Hm! Naš Jože, ki ima dvojne oči, nam večkrat zapoje: "Kako se koscu streže, tako nam kosa reže"... Ali sedaj razumete? No, to najboljše ve naša nadzorna služba. "Rok, pazi vendar"! je opozoril nadzornik prijatelja Roka, ki se je nekam zamislil. Kaj je mislil, ne vem, morda na romanje s tremi Minkami na Goldeck ali kaj... "Kaj pa je?" se je vzdramil Rok. "Nege bodo pognale korenine," je vsekaj ta veliki Joža, "motika bo v zemlji ozelenela" je še stegnil jezik Tine, ki tudi ne zamudi nobene prilike, da blekne katero, zlasti takrat, ko je boljše biti tiho.

Včasih pa res hitimo, kakor da gre za stavo. Samo kaj, ko pa nadzorna služba tega noče upoštevati. Po takem naporu je seveda potreben odmor. Pa smo vsedli na robu njive. Brezskrbno smo imeli svoj osvet. Na dnevnem redu so bile baš slučajnosti. Brezskrbno pravim, Barakarja smo postavili na stražo... "Grom in strela" je planil med nas sam razrednik "Tako torej...!" "Tako smo hiteli, pa smo si malo oddehnili!" je povedal v imenu vseh Florjan. "Le pogledajte, koliko smo naredili", mu je pritrdil še Janez. Tudi mi smo vsi kimali in pritrjevali. Pa ni nič pomagalo. Gospod je potegnil iz žepa beležnico in vanjo nekaj pisal. Kaj, tega ne vemo, le slujemo...

Tu in tam pa je le fletno. To pa je takrat, kadar dobimo pomoč. To je regljanja. Dekliški zvonki smeh vzpodbudi tudi nas, da se roke marljiveje gibljejo. Bojimo se namreč, da bi prišli na slab glas pri nežnem spolu, kajti kdo ve, kaj vse še čas prinese. Vsaka želi dobiti marljivega in delavnega "dedca"... Celó vedno resni Jože Veliki, ki vsako stvar gleda le iz strogo resne plati, postane boljše volje. Saj vemo, da tudi on ni iz lesa ali pa celo železa. Še tako trd les se vname, če pride blizu ognja...

Tako nam teče leto, ko preizkušamo v praksi to, kar nam tako prepričevalno pripovedujejo predavatelji. Prijetno se menja z neprijetnim, zabavno z resnim delom. Pa ste plačani, bo morda kdo vprašal. O, kajpada Matija vam takoj pove višino plače. Le vprašajte ga! Še Joža z očali, ki se pogosto z računi skrega, vam na pamet zračuna, da zneso naša nagrada celih 60 minut na uro. Da se pri delu preveč ne potrga obleka, to pa že sami poskrbimo. Vemo namreč, da so vsi "gomazini" - prazni...

KAKO JE NASTALA ZEMLJA

(Nadaljevanje in konec).

V. Apnena zemlja.

Štrošenjem apnenca nastaja apneno tlo. Apnena tla so lahko kamenita, prodnata in bogata na apnu. Apneno tlo se pojavlja zdaj tu, zdaj tam z debelej-
šim ali tanjšim slojem apna.

Apneno zemljišče je redno revno na vseh hranljivi-
vih snoveh, razen na apnu. Humozne zemlje na apneni podlagi so
dostikrat in redno zelo plodne in imajo dobre fizikalne last-
nosti.

Kamenita in peščena tla, bogata na apnu, so navad-
ne za vodo zelo propustna in zelo luknjičasta, se lahko izsu-
šujejo ter trpe na suši. To so navadno mršave zemlje, nepriklad-
ne za kmetijstvo, posebno za gozdarstvo, ker podlaga nima dovolj
vode.

Zelo dobra so lapornata tla, ki vsebujejo 5 do
20% prhkega in razpadljivega apna. Takšna tla prištevamo med
rahla tla; so zračna, organske snovi v njem hitro razpadajo.

Apneno tlo je lahko glinasto ali ilovno.

VI. Humozno zemljišče.

Humozno tlo je lahko glinasto ali ilovnato, lahko
je tudi peščeno humozno, ako ima od mineralnih sestavin 20% hu-
mosa. Humozna zemljišča imajo od vseh ostalih vrst zemljišč
največjo vodno kapaciteto in vsled črne barve najhladnejše
zemlje, v katerih se organske snovi zelo počasi razkrajajo.

V navzočnosti apna nastaja z razkrajanjem apna
blagi humus, brez svobodnih kislin, ki je za rast rastlin zelo
ugoden. V humoznih tleh brez apna se pojavlja močna kiselost,
katera učinkuje na humozno zemljo neugodno. Za kmetijsko prak-
so pa postane še le takrat uporabna, ako dodajemo taki zemlji
- apno.

VII. Šotna tla.

Šotno tlo je pravo organsko tlo, ki je nastalo
v glavnem iz napol zgnatih rastlinskih ostankov z malo ko-
ličino mineralnih snovi.

Šotno tlo vpija velike količine vode in se v
njej tudi nabubi. Vsled tega se šotno tlo počasi segreva in
slabo prezračuje. Množine mineralnih snovi v šotnem tlu so
zelo različne in zavise predvsem od snovi iz katerih so na-
stale.

